

CURRICULUM PENTRU FORMAREA DE ANIMATORI: ACTIVITĂȚI PSIHOSOCIALE DE GRUP CU COPIII

ARGUMENTARE

Activitățile de grup cu copiii sunt o parte importantă a intervențiilor de tip psihosocial care vin să satisfacă necesitățile nemateriale și ajută copilul în depășirea situațiilor vulnerabile, îmbunătățesc starea lui psihoemoțională și relațiile sociale și fortifică capacitatea de reziliență a acestuia. Crearea unui spațiu sigur de joc, de comunicare, relaxare și învățare informală vin să susțină acest demers. Alte efecte importante ale activităților psihosociale de grup asupra copilului țin de creșterea stimei de sine și a încrederii în forțele proprii, dezvoltarea unor abilități mai bune de exprimare verbală și non-verbală, favorizează atitudinea de respect, colaborare și suport reciproc între copii, copii și adulți, copii și părinți.

Astfel, pentru a obține succese în cadrul activităților, persoanele responsabile (animatorii) trebuie să-și dezvolte competențe specifice la nivel personal, social, metodologic și tehnic, cum ar fi: leadership; capacitatea de a crea relații; ascultarea activă; cunoașterea jocurilor și efectelor lor asupra copiilor etc. Formarea are drept scop dezvoltarea acestor tipuri de competențe (în special a celor metodologice și tehnice).

SCOPUL

Scopul programului este instruirea și dezvoltarea capacităților animatorilor în realizarea activităților psihosociale de grup cu copiii.

OBIECTIVELE

- De a familiariza participanții cu principiile de bază ale activităților psihosociale de grup cu copiii;
- de a îmbunătăți competențele la nivel personal, social, metodologic și tehnic ale participanților întru organizarea eficientă a activităților psihosociale cu copiii;
- de a experimenta și învăța tipurile de activități psihosociale care pot fi desfășurate cu copiii (activități creative, sportive și de joc).

GRUPUL ȚINTĂ

Pedagogi, educatori și psihologi.

Sunt încurajați în special pedagogii claselor primare și cei care facilitează activități extrașcolare de artă plastică, lucru manual, sport, muzică, teatru etc., la fel și membrii activi ai ONG-urilor/asociațiilor pentru copii, tineri, inclusiv studenții în ultimul an de facultate.

COMPETENȚE

La sfârșitul formării, participanții își vor îmbunătăți competențele personale, sociale, metodologice și tehnice, ca în final, activitățile cu copiii să aibă un accent mai mult psihosocial decât recreativ. Cele patru niveluri de competențe sunt complexe și trebuie lucrate simultan. Toate sunt la fel de importante și pentru a obține un ghid mai bun pentru copii, cheia este de a stăpâni un echilibru între toate patru.

Abilități personale:

- managementul emoțiilor: să înțeleagă propriile emoții, să conștientizeze influența lor asupra relațiilor, aptitudinilor de lucru cu copiii și să știe cum să le stăpânească;
- încrederea în sine: să aibă un sentiment al valorii pozitiv, dezvoltat și bine pronunțat;
- autocunoaștere și auto-feedback: să evalueze obiectiv punctele tari și cele slabe ale persoanei, să învețe din experiențele altora și să le integreze în noi acțiuni;
- încredere: să arate onestitate și încredere în acțiunile celorlalți;
- adaptabilitate și evitarea prejudecăților: să fie deschis lucrurilor noi și să accepte alte modalități de gândire, să se adapteze la situații tranzitorii și să depășească obstacole;
- cerință personală: să tindă spre autoperfecționare.

Abilități sociale:

- leadership: să ia o poziție în grup și să meargă până la atingerea unui obiectiv comun;
- motivație: să manifeste spirit de bucurie, simțul umorului și varietate pentru activitățile fizice de tip practic (să fie activ);
- pedagogie: prin intermediul unor feedbackuri constructive, să încurajeze copiii să-și dezvolte propriile lor aptitudini;
- comunicare: să vorbească prin mesaje clare, scurte și convingătoare;
- empatie: să simtă și să înțeleagă emoțiile copiilor, să manifeste interes față de problemele lor;
- receptare și disponibilitate: să asculte necesitățile și sugestiile copiilor, încercând să le răspundă;
- soluționarea conflictelor: să ia în considerare toate părțile și să rezolve problemele prin soluții pozitive;
- autoritate: să stabilească reguli și limite clare și dacă acestea nu sunt respectate, să ia în considerare consecințele educative;
- crearea legăturilor: să mențină legături afective cu copiii;
- cooperare: să promoveze lucrul în grup, pentru a construi relații de încredere între copii, între grupul de copii și animator.

Abilități metodologice:

- perioada de planificare a lecției: să pregătească lecții în trei părți (va fi nevoie de timp și materiale); să planifice un set de lecții pe termen lung, cu obiective progresive; să integreze notificarea (debriefing) echipei educaționale;
- anticipare și adaptare: să adapteze caracteristicile de referință ale unei planificări (numărul de copii, atmosfera, locul, perioada) și să vizualizeze lecțiile înainte de reprezentarea propriu-zisă;
- obiective: să stabilească obiective (în susținerea dezvoltării aptitudinilor mintale, psihosociale și fizice);
- progresiune: să conducă participanții la obiectivele stabilite (forma finală, jocurile de competiție etc.), într-un mod progresiv și prin exerciții bine structurate;
- participare: să organizeze activitățile astfel încât copiii să fie mereu activi (să nu aștepte);
- structura de învățare: să alterneze momentele de experimentare cu cele de intervenție și reflecție (feedback);
- imaginație: să diversifice activitățile în dependență de obiective și să le adapteze în raport cu abilitățile participanților;
- securitate: să prevadă tot timpul condiții de securitate, pentru a evita accidentele și violența.

Abilități tehnice:

- starea fizică: să-și mențină sănătatea (alimentație, somn, exerciții etc.);
- reguli: să cunoască regulile jocurilor pentru a le explica copiilor, astfel încât aceștia să fie arbitrii;
- varietate: în activități cu grupurile țintă, să cunoască și să practice un număr suficient și divers de jocuri sportive;
- prevenire și sănătate: să stabilească o legătură între activitățile fizice și igiena vieții (să transmită mesaje despre sănătate prin intermediul jocurilor).

STRUCTURA

Instruirea cuprinde 11 module. Fiecare modul conține atât parte teoretică, cât și parte practică întru dezvoltarea competențelor profesionale ale animatorilor, necesare realizării activităților psihosociale de grup cu copiii. În cadrul unei instruirii poate fi folosit un singur modul sau îmbinarea mai multor module (în dependență de scopul instruirii, grupul țintă, numărul de ore planificate).

Nr.	Denumirea modului	Nr. de ore
1	Animatorul și competențele acestuia	1
2	Caracteristici și obiective ale activităților de joc	2
3	Principiile metodologice de desfășurare a activităților psihosociale cu copiii	2
4	Leadership și rolul animatorului	2
5	Planificarea activităților	2
6	Competiție versus cooperare în activitățile psihosociale	1-2
7	Activități creative. Principii	2
8	Politica de protecție a copilului	2
9	Percepția și acțiunea	2
10	Reziliența și resursele persoanei	2
11	Comunicare și ascultarea activă	2

MODALITATEA DESFĂȘURĂRII

Formarea este preconizată pentru 5 zile. Numărul optimal de participanți este de 12-16 persoane.

Fiecare modul conține o parte practică inițială, datorită căreia se atinge conținutul teoretic. Una dintre zilele de formare este predestinată lucrului practic. Participanții, în grupuri mici, planifică și apoi desfășoară o activitate de tip psihosocial, primind la final un feedback din partea formatorilor.

Metodele utilizate sunt: jocul; brainstormingul; lucrul în grup; prezentări PowerPoint.

Din moment ce participanții revin acasă și încep activitățile de grup cu copiii, începe etapa formării continue, ce constă în coaching (minimum 2 sesiuni de coaching din partea formatorilor) și formări complementare, în dependență de necesitățile ce se stabilesc pe parcurs.

BIBLIOGRAFIE

1. *Lucrul cu copiii și mediul lor. Material de competențe psihosociale*, Terre des hommes, 2011.
2. *Cartea mare a jocurilor*, CIDDC, Chișinău.

MODALITATEA DE EVALUARE

La finalul formării, participanții sunt solicitați să completeze un chestionar de evaluare, în care apreciază cu o notă de la 1 la 5 fiecare modul, modalitatea de lucru a formatorilor și condițiile de cazare. Cu ajutorul acestor chestionare, formatorii pot construi formările ulterioare, ținând cont de punctele forte și cele slabe ale formării desfășurate.

MODULE DE FORMARE: Prezentare succintă

1. Animatorul și competențele acestuia

Modulul este dedicat animatorilor, la subiectul competențe metodologice și tehnice de desfășurare a activităților cu copiii. La nivel de competențe personale și sociale, pot fi implicați și alți actori ce lucrează cu copiii (asistenți sociali etc.). Scopul este ca participanții să fie informați despre competențele necesare unui animator în a desfășura cu succes activități cu copii. În cadrul modulului, participanții vor:

- primi informații despre competențelor personale, sociale, metodologice și tehnice necesare unui animator pentru a desfășura activități cu copiii;
- însuși noi competențe, necesare în a desfășura activități cu copiii.

2. Caracteristici și obiective ale activităților de joc

Modulul este unul specific animatorilor și dezvoltă competențele lor metodologice. Scopul de bază este ca participanții să cunoască abilitățile manifestate la copii prin joc și activități creative, astfel să le manipuleze (pentru a ajuta la dezvoltarea acestor abilități). În cadrul modulului, participanții vor:

- cunoaște abilitățile dezvoltate în timpul jocului și activităților creative;
- înțelege cum să stabilească obiective, pornind de la abilitățile copiilor ce urmează a fi dezvoltate;
- cunoaște și înțelege caracteristicile jocurilor și activităților, pentru a le putea adapta și diversifica.

3. Principiile metodologice de desfășurare a activităților psihosociale cu copiii

Modulul este unul specific animatorilor și dezvoltă competențele lor metodologice. Scopul de bază este ca participanții să înțeleagă principiile metodologice caracteristice activităților psihosociale cu copiii. În cadrul modulului, participanții vor:

- experimenta și identifica principiile metodologice de bază ce conferă o calitate psihosocială activităților ludice, sportive sau creative;
- planifica și aplica o activitate pe baza principiilor metodologice;
- experimenta și discuta diferența dintre competiție și cooperare în calitate de parte a activităților ludice.

4. Leadership și rolul animatorului

Scopul modulului este ca participanții să înțeleagă importanța de a fi lider în fața copiilor și tipurile de leadership în lucrul cu copiii. În cadrul modulului, participanții vor:

- înțelege diferite roluri și competențe necesare pentru un bun animator;
- cunoaște calitățile unui leader și importanța acestuia în grupul de copii;
- identifica propriul stil de leadership și vor experimenta în practică diferite tipuri (autoritar, democratic, afiliativ și de îndrumare).

5. Planificarea activităților

Scopul modulului este ca participanții să poată planifica și desfășura o activitate psihosocială cu copiii. În cadrul modulului, participanții vor:

- cunoaște cerințele de planificare a unei sesiuni în trei părți logice, cu obiective precise și o evaluare finală;
- cunoaște etapele de planificare, desfășurare și evaluare a unei activități (grupul de copii, materialul, timpul și spațiul necesar etc.).

6. Competiție versus cooperare în activitățile psihosociale

Scopul de bază al modulului este ca participanții să poată face diferența dintre jocurile de competiție și cele de cooperare și să le poată adapta în cadrul activităților desfășurate cu copiii. În cadrul modulului, participanții vor:

- cunoaște diferențele dintre jocurile de competiție și cele de cooperare, precum și avantajele și dezavantajele lor;
- transforma un joc de competiție în unul de cooperare, vor experimenta și discuta diferențele.

7. Activitățile creative

Scopul de bază al modulului este ca participanții să poată planifica și desfășura o activitate psihosocială creativă. În cadrul modulului, participanții vor:

- experimenta și înțelege funcțiile activităților creative și diferența de activitățile artistice;
- experimenta o activitate creativă de grup, dificultățile și beneficiile acesteia;
- cunoaște principiile de bază prin care activitatea creativă devine una psihosocială.

8. Politica de protecție a copilului

Modulul este destinat profesioniștilor din domeniile (asistență socială, sănătate, educație, poliție, APL etc.) cu atribuție în protecția copilului. Scopul modulului este consolidarea cunoștințelor profesioniștilor cu privire la politica de protecție a copilului în Republica Moldova. Modulul abordează subiectele cu privire la:

- sistemul de protecție a copilului în Republica Moldova;
- cadrul legislativ național și internațional de referință;
- rolul profesioniștilor din domeniile cu atribuție în protecția copilului;
- politica de protecție a copilului în viziunea Tdh.

Subiectele analizate contribuie la o mai bună înțelegere a priorității protecției copilului, precum și la identificarea acțiunilor comune a diferitor instituții.

9. Percepția și acțiunea

Scopul modulului este să facă participanții conștienți de varietatea percepțiilor și să țină cont de acestea atunci când acționează sau iau decizii. În cadrul modulului participanții vor:

- experimenta în grup varii percepții și vor deveni conștienți de varietatea opiniilor și modalităților de a vedea aceleași lucruri în mod diferit (în dependență de cele 3 filtre ale percepției);
- învața să ia în considerare contextul și diversele percepții/opinii (în cazul analizei unei situații);
- învața să se detașeze de detalii pentru a vedea tabloul în ansamblu (zoom out);
- țină cont de cele trei etape de intervenție în situații concrete de decizie și acțiune.

Modulul este predestinat tuturor persoanelor (animatori, pedagogi, asistenți sociali, educatori etc.) ce doresc să-și perfecționeze competențele personale în a lucra cu copiii într-un mod eficient.

10. Reziliența și resursele persoanei

Prezentul modul are drept scop să-i ajute pe profesioniștii responsabili de protecția copiilor să conștientizeze necesitatea de a dezvolta capacitatea de reziliență a copiilor și de a le constitui baza de securitate.

Modulul este un element important în formarea specialiștilor din protecția copiilor, deoarece recapitulează noțiunile de psihosocial, nevoie și reziliență, concepte cheie în lucrul cu copiii vulnerabili. Abordarea psihosocială este o modalitate de a înțelege și a analiza o situație, a construi o intervenție, a oferi un răspuns, luând în calcul atât elementele psihosociale și sociale, cât și corelația dintre ele. Participanții sunt familiarizați cu noțiunea de psihosocial, care se referă la interacțiunea dintre copil și mediul său familial și comunitar. Vorbim despre copil și nevoile sale imediate în strânsă legătură cu mediul lui apropiat și mai îndepărtat.

Participanții învață că capacitatea de reziliență depinde de nivelul de percepție a stimei de sine, care își are sursele în atașamentul față de o bază de securitate. Participanții conștientizează necesitatea dezvoltării resurselor interne și externe și factorilor protectori care înconjoară copilul. Ei înțeleg că aceste resurse rezultă din relațiile (capacitatea de a stabili relații) cu anturajul său imediat și cel extins, din activitățile pe care le desfășoară zilnic (sentimentul de competență) și din sensul atribuit existenței (în legătură cu cultura sa familială, comunitară, precum și valorile transmise de acestea).

Notă: acest modul este destinat în mod egal asistenților sociali și pedagogilor.

11. Comunicarea și ascultarea activă

Modulul este dedicat tuturor (animatori, pedagogi, asistenți sociali, educatori etc.) care doresc să-și perfecționeze competențele sociale în a lucra cu copiii într-un mod eficient. În dependență de copiii implicați, cum ar fi copiii străzii, copii cu nevoi speciale etc., în cadrul cursului pot fi menționate elemente specifice de comunicare. Scopul de bază este ca participanții să-și amelioreze competențele de comunicare eficientă, fiind informați și utilizând principiile comunicării eficiente și ascultării active. În perioada de desfășurare a modulului, participanții vor:

- conștientiza existența diferitor mecanisme de comunicare;
- observa elementele care favorizează și cele care împiedică o comunicare eficientă;
- experimenta tehnici de ascultare activă și impactul acestora în diferite situații (probleme, conflicte, pierderi etc.);
- învața aspecte specifice de comunicare cu copiii de diferite vârste.